

על משכנות הרזעים

רש"י: "התבונני בדרכי אבותיך הראשונים, שקבלו תורתו וטמרו משמרתו ומוצתו, ולכי בדרכיהם"

מכבשונו של רבינו מרן הגאב"ד הגאון הגדול רבי צבי פרידמן שליט"א

גליון מס' 7 כסלו ב' תש"פ

← מסורת ההלכה →

פסקי הלכה בעניני הדלקת נר חנוכה

שאלות שנשאל רבינו הגאב"ד שליט"א מרשימות א' התלמידים

מי שהדליק בפתילות המצופות בשעווה, כגון "פתיל צף", האם אין כאן את המעלה של הדלקה בשמן, כיון שהדלקה עושה מצוה?

ת. אין חסרון של "הדלקה עושה מצווה", כיון שמכוח מעשה ההדלקה דולק גם ההמשך ע"י השמן. וגם לרגעים מעטים אלו שהנר דולק רק ע"י השעווה אין לחוש, כי אילו הייתה מסתיימת המצוה אחרי חצי שעה, היה אכן מקום לומר, שכיוון שבדקות הראשונות, דלק הנר, שלא מהשמן זית, הרי נמצא שעכ"פ חלק מזמן המצווה היה בשעווה ולא בשמן זית. אולם עיין סימן תער"ב מ"ב סק"ז, דמוכח שם שהמצוה נמשכת גם אחרי חצי שעה, וא"כ בנדון זה של "פתיל צף" וכדומה, הלא חצי שעה ידלקו הנרות מכח השמן זית, ונמצא שקויימה המצוה בהידור הראוי.

בחור שנמצא בישיבה כל היום וישן בלילה בבית הוריו היכן מדליק?

ת. כבר פשט המנהג בישיבות, שמקום שינה עיקר, ולכן ידליק בחור בבית, ורצוי שיטעם משהו בבית. ואם אין בכך ביטול תורה, ינהג לאכול ארוחה אחת בביתו.

נשוי שמתארח אצל הוריו בשבת וגרים באותה העיר האם ביתו נפטר מהדלקה ויוצא בבית הוריו?

ת. בסימן תרע"ז במשנה ברורה ס"ק י"ב מבואר, שהסוּעֵד אצל חברו

המשך בעמ' 7

← מסורת ההלכה →

וישלח תשע"ט

הדלקת האשה מדין מהדרין

רק טפילות לאנשים. אשר לפי"ז אי"ז סברא רק באשתו ומשום שהיא כגופו, אלא סברא נוספת דהם טפילות לאנשים. ולפי"ז גם בנות שאינן נשואות אין בהם דין מהדרין.

האם מותרת אשה שבעלה הדליק בהדלקת מהדרין

ואמנם יש נפק"מ גדולה בין הטעמים, בגוונא שהאשה איחרה את ההדלקה, והלא יתכן שלא יצאה את ברכות שעשה נסים ושהחינו, וכמו שהביא בזה פלוגתא במ"ב סימן תרע"ז סק"ו, ויש לעיין אי רשאית האשה להדליק בתור מהדרין בברכה, ועי"ז תצא בברכות הללו מספק.

דהנה לפי הטעם של העולת שמואל שהם טפילות לאנשים, אז שפיר יכולות אם רוצות להדליק בעצמן, וכדסיים שם במ"ב בסימן תרע"ה סק"ט, שאע"ג שהם טפילות לאנשים ופטורות מדין מהדרין, מ"מ "אם רוצות להדליק מברכות, דהוי כשאר מצוות עשה שהזמן גרמא דיכולות לברך."

אולם לכאורה כל זה דווקא באשה שאינה נשואה, אבל באשה נשואה שפטורה מדין מהדרין לא רק משום דטפילה לאיש, אלא משום ד"אשתו כגופו", בזה יש מקום להסתפק. האם הסברא ש"אם רוצות להדליק מברכות דהוי כשאר מ"ע שהזמן גרמא שמברכות", מהני גם כלפי דין דאשתו כגופו. או דנימא דאשה שבעלה הדליק אין שייך אצלה כלל לשוב ולהדליק אחר הדלקת בעלה ולברך על זה, דכיון דהיא "כגופו" תו הוי כאילו היא עצמה הדליקה כבר.

המשך בעמ' 5

מבואר בגמרא, דאע"ג דמצות הדלקת נרות חנוכה היא בגדר מצווה שהזמן גרמא שנשים פטורות, מ"מ בנר חנוכה חייבות בה גם נשים, כי "אף הם היו באותו הנס". כך גם נפסק בשו"ע סימן תרע"ה ס"ג: "אשה מדלקת נר חנוכה שאף היא חייבת בה."

ובפשטות היא חייבת בכל גדרי קיום המצווה, ומכללם גם בדיני "מהדרין" ו"מהדרין מן המהדרין". והיינו שהמהדרין לא די להם בהדלקת בעל הבית עבור כל בני הבית - "נר איש וביתו", אלא ידליקו כל אחד ואחד בעצמו. ולפי זה גם אשה שרוצה להיות "מהדרין", עליה להדליק בנפרד ובנוסף על מה שבעלה מדליק.

אמנם בסימן תרע"א ס"ב פסק הרמ"א "דכל אחד מבני הבית ידליק", וכתב ע"ז במשנה ברורה סק"ט: "לבד מאשתו דהיא כגופו". ומבואר דמשהדליק הבעל, אין לאשתו להדר להדליק בעצמה, כי היא "כגופו".

אלא דלפי זה בנות שאינן נשואות חייבות בהידור, כמו כל אחד ואחד. ובזמננו, כמדומה שאין מקפידים בזה, ויש לעיין מה הטעם.

[ובחידושי חתם סופר על שבת כתב, שכיון שעיקר התקנה הוא להדליק בפתח ביתו מבחוץ, אין זה מכבודה ודרכה של אשה לצאת בלילה מפתח ביתה, יעו"ש. ולפי"ד נראה לכאורה דמעיקרא לא תקנו כלל "מהדרין" לאשה, בין נשואה בין שאינה נשואה].

ואפשר דהוא ע"פ המובא במ"ב סימן תרע"ה סק"ט בשם שו"ת עולת שמואל סימן ק"ה, "דלדין שמדליקין כל אחד בפני עצמו, מכל מקום אשה אינה צריכה להדליק, דהוין

"צחוק עשה לי אלוקים" "חיי נצה"

דברי השקפה יסודיים מתוך הוועד במודיעין עילית

עמ' 4

מצות הצלה משמד - את היחיד ואת הרבים
דברי רבינו שליט"א
קודם ההפגנה - ירושלים

עמ' 6

ככלות השבעה להסתלקותו של הגאון הגדול רבי **דוד צבי אורדנטליך** זצוק"ל

עמ' 11,12

"כי עייף אנוכי"

דברי השקפה יסודיים מתוך הוועד השבועי

עמ' 2,3

ימי החנוכה ולקחם לדורות

רסיסי אורה לימי החנוכה שנשמעו בהוד מנויות שונות מרבינו שליט"א

עמ' 7

ועד רבינו הגאב"ד שליט"א אור ליום ו' ב' דר"ח כסליו תש"פ

"כי עייף אנוכי"

לו שהוא מכר את זה נחה דעתו של יצחק שבירך את האדם הנכון - גם ברוך יהיה" - לא שהתחרט, אלא נודע לו דבר שלא ידע קודם. כל זאת ברש"י בשם התנחומא.

המאבק של יעקב ועשיו, אומר הכוזרי היה על העם הנבחר מי יהיה העם הנבחר, וכשיצחק אמר ליעקב "משמני הארץ יהיה מושבך", פירושו שתזכה בארץ ישראל. מי שזוכה בארץ ישראל, הוא יהיה העם הנבחר! בדרך הטבע היה צפוי, שעשו יזכה בעימות הזה, אך מה שקרה שיעקב קיבל את הבכורה ויצחק הסכים על ברכתו ואמר "גם ברוך יהיה". וכן מבואר שהקב"ה הסכים עם זה, כמו שכתוב "בְּנֵי בְכוּרֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ד, כב), ומפרש רש"י שכאן רואים שהסכים הקב"ה למכירת הבכורה. מה גרם לשינוי הדרמטי והבלתי יאומן הזה?

התורה מגלה שתחילת השינוי בבכורה, וההפסד של עשו, התחיל מיד כשעשיו חוזר מן השדה ואומר "הלעיטיני נא מן האדום האדום הזה כי עייף אנוכי", ויעקב אומר לו תחתום לי שאתה מוותר על כל השאיפה שלך להיות העם הנבחר - "השבעה לי", כעין המשל שאמרנו קודם. ועשו עונה לו - טוב מה ייצא לי מזה שיש לי בכורה, אני הרי עייף ורעב והולך למות, ואומרת התורה "ויבז עשיו את הבכורה!" איך ייתכן כזה זלזול?! הרי כל השנים הוא נאבק על זה? פתאום הוא הפסיד בגלל רגע של רעב?! למדנו מכאן, שגם מי ששוואף לגדולות, אם אינו שומר על עצמו מרגעים של משבר, הוא עלול לנפץ את כל שאיפותיו. אכן סברו מן השמים, שתתגלה האמת שיעקב הוא זה שראוי למעמד זה, ולא אחיו אשר ציד בפיו.

והאמת היא שהתורה רוצה ללמד אותנו, שיש הרבה אנשים שמפסידים את כל החיים שלהם בגלל עייפות של כך וכך. שהם במצב של "כי עייף אנוכי" ח"ו. לשם דוגמא כשלומדים בכולל ובישיבה סוגיות, צריך ללבן את כל השיטות לחשבן והכל בהעמקה ובסברא ישרה. ואם יש חלילה הרגשה של "כי עייף אנוכי", אין לו כח יותר לסוגיה, הוא מרגיש לא נורא אם נוותר - בסוגיא הבאה יהיה יותר טוב, ואינו מסכסם, קשה לו לגמור, ניסה לחזור כמה פעמים ובגלל שלא הולך לו, הוא נכנע בקלות ואומר בליבו לא נורא... חלילה וחס להיזהר שלא יהיה מצב של "כי עייף אנוכי", שהוא בגדר "ויבז בליבו" רח"ל. ועוד כהנה וכהנה.

עכשיו היה יארצייט של הגרד"צ קרלינשטיין זצוק"ל, כשהוא הספיד את מורנו ורבנו הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, הוא אמר בתוך דבריו - אתם יודעים מה זה ר' שמואל עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם, פתח את הסוגיא עוד פעם בשיא העיון בנייתוח הדברים, עשרות פעמים, עד שיצא לו דבר מבורר, זה נקרא עמל התורה, ונאים הדברים למי שאמרם וקיימם בעצמו. ואם אחד עייף ומתעצל, בגדר "עייף אנוכי", הוא עלול להפסיד את כל העתיד המיועד לו. הוא יכול היה להיות ת"ח גדול, כמו החזו"א אולי, אבל הוא היה עייף. ורגעים אלו, הם רגעי המבחן ויוצרים את הזכות על הבכורה וכל קנייני הנצח.

בא ננסה לתאר לעצמינו איך היה נראה השיח של עשיו עם יצחק, יצחק שואל אותו מה אתה כועס מה עשה לך יעקב?... ועשו עונה לו הוא קנה ממני את הבכורה... ואז מגיע תורו של יצחק להתפלא, מה?! אתה מכרת לו את זה, כמה מליארדים הוא נתן לך?!... בושה להגיד "נזיד עדשים"... כל העוה"ב, כל העתיד, בנזיד עדשים אדום, ברגע של חולשה? עכשיו אתה צועק "צעקה גדולה ומרה", בשביל מה מכרת את זה, מה קיבלת תמורתו?!

נביא ציור דמיוני כמשל, בארה"ב שנשיא המדינה הוא ממש כמעט מלך העולם, ויש שני מועמדים לנשיאות, וברור שכשיש התמודדות מי יהיה הנשיא, כמה מליארדים כל אחד מוציא, והנה ארע שאחד המועמדים נוסע באיזשהו כביש והוא מבחין במישהו שעוצר אותו, ולפתע הוא רואה שזה המועמד השני המתחרה שלו, הוא שואל אותו מה אתה עושה פה, הוא אומר לו, תשמע אני נתקעתי כאן האוטו שלי התקלקל וגם הפלאפון שלי, ואני עומד פה בשמש ובחום כבר כארבע שעות ואף אחד לא מכיר אותי ולא עוצר לי, אולי יש לך פלאפון שאני אוכל להתקשר לחברה שתבוא, או שתחלץ אותי מפה, והוא עונה לו באדיבות אין שום בעיה אני מוכן, רק תחתום לי שאתה מסיר את המועמדות שלך, ואני אהיה הנשיא הבא, מגיב המועמד ה"תקוע" ואומר: אני קרוב להתעלפות, ומה אכפת לי מהנשיאות, אני חום לך על הכל, רק תחלץ אותי מכאן. זהו הציור, ואני שואל: האם יתכן שאירוע כזה יקרה במציאות?!

התורה מגלה לנו, שאמנם קרה דבר בלתי יאומן, עלינו להבין על מה היה המאבק בין יעקב לעשיו? אומר הכוזרי ועוד ספרים שהיה ידוע להם שנברא העולם כמו שכתוב "בראשית" - "בשביל ישראל שנקראו ראשית", אמנם לא ידעו שזה יהיה ישראל אך ידעו שיהיה "עם נבחר", שבשבילו נברא העולם. לאחר ברית בין הבתרים עם אברהם אבינו, הוא נבחר להיות אב לעם הנבחר, היו לו שני בנים יצחק וישמעאל, ויצחק נבחר להיות ההמשך של הזרע להיות אב לעם הנבחר - "כי ביצחק יקרא לך זרע". והנה ליצחק היו שני בנים, ויש ביניהם ויכוח ותחרות מי יהיה העם הנבחר בעולם, מי יקבל את ארץ ישראל, מי יקבל את התורה, מי יבנה את בית המקדש, מי יהיה העם העיקרי, - זהו ויכוח ומאבק מכריע ומשמעותי והיסטורי הרבה יותר מאשר מי ייבחר לנשיא ארצות הברית...

אם עשיו היה מנצח, ונעשה אב העם הנבחר, אז הוא היה בארץ ישראל היום, אנחנו היינו גרים באיזה הרים אינני יודע היכן, ככל הגויים, וכמו שהנביא אומר: הלא אח עשו ליעקב וְאַהֲבָתְךָ יַעֲקֹב, וְאַתְּ-עֵשָׂו שְׂנֵאתִי, וְאַשִׁים אֶת-הָרִיב שְׂמִמָּה וְאֶת-נַחְלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר, (מלאכי א, ב-ג). שני אחים כל אחד מהם יכול להגיע לזה, ולעשיו היה גם כן סיכויים טובים, ואם יצחק היה מברך אותו הוא היה נעשה אב לעם הנבחר.

והדבר פשוט שהטעם שיצחק רצה לברך את עשיו, זה לא בגלל שהוא אהב אותו, וכמו שכתוב במדרש תנחומא על הפסוק - וַיַּחְרַד יִצְחָק חֲרָדָה גְדֹלָה עַד-מָאד וַיֹּאמֶר מִי-אֶפְאֹה הוּא הַצֶּדֶק-צִדִּיק וַיֵּבֵא לִי וְאֶכְל מִכָּל מִכְלֵי בְּטָרָם תָּבוֹא וְאַבְרָהָם גַּם-בְּרוּךְ יִהְיֶה, ולאחר ששמע עשיו את מה שארע "ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאד", מה הכוונה "עד מאד"? - כי הוא הבין מה הוא הפסיד, הלא הוא רצה להיות האדם שממנו יצא העם הנבחר, עבודת ביהמ"ק וכו', למרות שהוא לא היה כזה "יושב אוהלים"... מ"מ זאת היתה שאיפת חייו, ולהפתעתו, עונה לו יצחק - "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך". ומבאר המדרש תנחומא "ויחרד יצחק חרדה גדולה עד מאד" - בפשטות מבינים שהוא חרד מחמת שהוא רצה לתת את הברכות לעשיו שאותו הוא אהב, אומר המדרש לא בגלל זה, אלא "אמר שמא יש בי עוון, שברכתי קטן לפני גדול, ששיניתי סדר היחס", התחיל עשו מצעק", אמר לו אביו מה צעקת, על יעקב, ענה לו עשו כי מכרתי לו את הבכורה, ואז נרגע יצחק, אחרי ששמע את המכירה, - "אמר יצחק לכך הייתי חרד, ששיניתי סדר העולם", "שמא עברתי על שורת הדין ועכשיו התברר, שברכתי את הבכור האמיתי, וסיים יצחק באמרו גם ברוך יהיה" - לאחר שעשיו גילה

וכך זה גם בחורים בישיבה ואברכים, אם לא עמל עד הסוף בלימוד ובכל נושא, הוא מאחר לתפילה בחמש דקות לא יותר, ואת כל התפלה הוא רץ יום יום, מה התפילה שווה ואיפה היראת שמים?

המשגיח צוק"ל היה אומר, ר' ישראל חידש את תנועת המוסר, מה היה לפני זה, מה עשה הרעק"א, מה עשו בדורות שלפני זה? הוא היה אומר היו קמים שחרית ואומרים "פסוקי דזמרה"! זה היה אצלם המוסר אצלם הכי גדול! והיה המשגיח מוסיף: "רוצה ד' את יראיו את המייחלים לחסדו" - "לא בגבורת הסוס יחפץ לא בשוקי האיש ירצה", זה לא המטרה של החיים הגבורה של הסוס, גם לא עוצמות שרירי הגוף - "לא בשוקי האיש ירצה", הקב"ה חפץ ב"יראיו", במייחלים לחסדו, וכו' וכו', רק אנו שירדנו ופסוקי דזמרה כבר לא משפיע עלינו כדבעי, אנו צריכים לקבוע לזה זמן מיוחד, של מוסר בשפתיים דולקות. ובשביל מה הוא מפסיד את כל היראת שמים שלו? בשביל כלום, בשביל נזיד עדשים, חמש דקות איחור, עוד כמה דקות של שינה או שיחה, זהו זה, מה הוא קיבל בשביל זה - כלום, לא הזדרז היה קשה לו לקום, היה קשה לו להעמיק בלימוד וכו' וכו'...

למדנו מפרשת תולדות, שיש הרי הרבה מדריגות שהאדם שואף ויכול להגיע אליהם בכל תחומי הרוחניות, ומאבדים הכל ח"ו בשביל רגע אחד של "כי עייף אנוכי". כמה מוסר צריך ללמוד מזה בכל השטחים, ככה בשביל דברים קטנים ממש, בשביל נזיד עדשים מפסידים את הכל, רח"ל.

והנה גם בפרשתנו אנו רואים כעין זה, שרבקה אומרת ליצחק, תשלח את יעקב לארם נהריים, כי "אם לוקח יעקב אשה מבנות חת כאלה מבנות הארץ למה לי חיים", מה קרה? הוא חלילה בחשש של אפיקורסות?! למה לי חיים?! וכי זה יכול להשפיע על יעקב אבינו, הרי מדובר בבחיר האבות?! אלא שרואים גם כאן, כמה צריך להיזהר מכל השפעה שאינה טובה, אפילו קלה שבקלות. ומפני חשש קטן של חיבור והשפעה לא טובה, אז כבר "למה לי חיים!!!" כל החיים לא שווים מאומה.

דבר דומה אמרו בגמרא במכות (דף יז, ב): "דילידא אימיה כרבי שמעון תליד, ואי לא לא תליד", אמר רבא: כשאשה עומדת ללדת, תתפלל: אם אתה נותן לי בן כר' שמעון בר יוחאי, כדאי לי ללדת, ואם לא, לא שווה לי הענין. הלא כל אשה שואפת ללדת, איזו גדלות טמונה באמרה זו! וכעין זה אמרה רבקה: החיים שלי שווים, אם ישיג יעקב בני את הגדלות, ואם אין את הגדלות, למה לי חיים. ונראה לומר שגם "אשרי יולדתך" שבפזמון על רשב"י, אולי לא סתם נאמר, אולי יש בזה שאמו שזכתה אליו, גם כן בגלל שהייתה בשאיפה לשלימות מעין זו.

אמנם אנחנו לא בדרגה הזו, אבל צריך להבין שבחיים צריך להשיג כמה שאפשר, בלי שום תירוצים שאני פה עייף ופה אני עסוק בדבר חשוב וכו' וכו', כי מהעייפות הזו ומתירוצים כאלה מפסידים הרבה. כמובן לא צריך להגזים, צריך לכל דבר גבול, צריך לעמוד על המשמר, שלא להכשל.

ביקש יעקב לישוב בשלווה

כשאנו מדברים על האבות הקדושים, ראיתי לציין דברי החידושי הרי"ם שאומר שהשם "יצחק" הוא מלשון שצחק מן העולם, שהעולם לא נחשב אצלו לכלום.

ובאשר לשם "יעקב" הלא אף לאחר שהחליפו לו את השם ל"ישראל", עדיין משתמשת התורה בשם יעקב, משא"כ באברהם לאחר שהקב"ה החליף לו את השם ל"אברהם", הדין הוא ש"הקורא לאברהם אברם עובר בעשה". וצריך ביאור מה החילוק?

אלא הביאור הוא, שיעקב אבינו מהותו הייתה לאחוז ב"עקב עשיו", ועל שם זה נקרא, כדכתיב "על כן קרא שמו יעקב". ולכאורה הוא רק שם זמני, שהתפקיד שלו לעקוב ולהשיג את עשיו בעימות, ולהגשים את השאיפה לזכות בבכורה להיות האב לעם הנבחר.

אך אחרי שיעקב הגיע למטרה הזו, ואכן החליפו לו את השם ל"ישראל", אין לכאורה יותר לשם יעקב כל מטרה. ובאמת לכן "ביקש יעקב לישוב בשלווה", אבל הקב"ה אמר אין דבר כזה שלייעקב תהא שלוה בעולם הזה, אלא יש לשם יעקב תפקיד תמידי, צריך להתקדם הלאה. גם אחרי ש"שרית עם אלוקים ואנשים ותוכל", עדיין צריך להשתמש בתכונת יעקב, לאחוז בעקב עשו, בכל הנסיונות והמכשולות התמידיים של יצרו של אדם המתגבר עליו בכל יום, ויש להתגבר עליהם ולנצחם. ולכן השם "יעקב" נשאר אף אחרי שזכה אל השלימות של "ישראל".

משא"כ אברהם אבינו, בתחילה היה "אברם" במובן מצומצם יותר, ולאחר מכן שזכה ונהיה "לאב המון גויים" ולכן נקרא "אברהם", שוב אסור להשתמש בשם "אברם" שמצמצם אותו ואת עבודתו. הקב"ה יעזור שנזכה ללמוד טוב את הפרשיות הללו, ונרבה בתורה ויראת שמים פנימית.

קו שיעורי רבינו מרן הגאב"ד שליט"א

ממוצש"ק, ימי שלישי, ימי רביעי וימי חמישי

03-74-70-557

בס"ד השיעור במוצ"ש בשעה 10:00 יועבר בשידור חי

למה לי חיים

דיברנו זה מכבר על ענין החינוך וסכנת ההשפעה שיש, וזאת ממה שרואים אצל אברהם אבינו. יש שתי פרשות הסמוכות זו לזו, הראשונה פרשת הגר וישמעאל, והשני עקידת יצחק, ואת שתי הפרשיות האלו קוראים בראש השנה. אך משום מה עקידת יצחק, שזה כל התקיעת שופר וברכת זכרונות, קוראים רק ביום השני, ואילו פרשת הגר וישמעאל קוראים ביום הראשון. נכון שקוראים בו "וד' פקד את שרה" ששרה נפקדה בראש השנה ולכן צריך לקרוא זאת ביום הראשון, כמו שהגמרא אומרת בסוף מגילה. אך היה אפשר לקרוא וד' פקד את שרה עם י' פסוקים, כמו שקוראים "ויבוא עמלק" בפורים, או לקרוא לכל הקוראים שוב ושוב את פרשת וד' פקד את שרה, כמו שקוראים בחול המועד סוכות, וכן יש מ"ד בגמרא שכך קוראים בארבע פרשיות לכל הז' קוראים, ומדוע קוראים פרשה שלימה שלכאורה אין לזה שייכות לראש השנה? ומשמע שכנראה שיש כאן ענין חשוב, שמקביל וקרוב לעקידת יצחק.

והביאור בזה צריך לומר, שכמו שעקידת יצחק היה ניסיון הכי גדול, גם השילוח של הגר היה לו ניסיון גדול. וזה הרי היה אחד מעשרה ניסיונות שנתנסה אברהם אבינו, ושמע לקול שרה שאמרה את זה מעצמה, מבלי שאף אחד אמר לה.

והטעם של שרה שדרשה זאת - "גרש האמה הזאת ואת בנה", הוא כדכתיב: "ותרא את בן הגר המצרית מצחק", וכידוע לכולם דברי חז"ל, שהיא פחדה מההשפעה של ישמעאל על יצחק, מי יודע איך הוא ישפיע עליו. וזה חששה בבית כזה גדול של "הביטו אל אברהם אביכם ואל שרה תחוללכם", והרי גדל בבית נשגב מאין כמוהו, ומכל מקום לא הסכימה שיהיה איזה יכולת של קשר ביניהם, כי בכל זאת ישמעאל משחק עמו והוא עלול ללמד אותו כל מיני רעיונות. בשביל החשש הזה, היה צריך מסירות נפש לעשות את הדבר הנורא הזה לשלוח אותם למדבר, זה בהחלט ניסיון גדול מאד, שיכול לעורר זכות כמו עקדת יצחק. זה מה שצריך ללמד אותנו, ביום הראשון של ראש השנה זה הזמן.

מתוך הועד מרבניו הגאב"ד שליט"א - יום ד' כסליו תש"פ

נמסר בבית המדרש "משכן אהרן" - מודיעין עילית

צחוק עשה לי אלוקים

כשאנו בדברים על האבות הקדושים, ראיתי בחידושי הרי"ם שאומר שהשם "יצחק" הוא מלשון שצחק מן העולם, שהעולם לא נחשב אצלו לכלום, ונרחיב הענין.

רבי נחוניא בן הקנה היה אומר בתפילתו ומודה על "ששמת חלקי מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקי מיושבי קרנות". מה זה "יושבי קרנות"? הכוונה על אנשים שיושבים ומשחקים, ומבלים ימיהם בקרנות הרחוב. אז רבי נחוניא בן הקנה אומר. שהוא מודה לקב"ה שהוא בבית המדרש כי אחרת הוא היה יושב קרנות.

והדבר תמוה, שהרי לכאורה רבי נחוניא בן הקנה היה אדם גאון. גם אם לא היה מיושבי בית המדרש, הוא לא היה נהיה יושב קרנות. הוא בטח היה סוחר גדול או מרצה גדול, חבר כנסת, אולי ראש ממשלה. וכי הוא היה יושב קרנות ומבטל את זמנו במשחקים שטותיים?! אלא התירוץ הוא, שבעיניו כל העולם כולו זה יושבי קרנות! גם העשירים הגדולים, הרופאים הגדולים וכו', כולם בגדר יושבי קרנות! - רק יושבי בית המדרש שוים משהו. זה היה יצחק. הוא הבין לאשורו, כי כל העולם לא נחשב לכלום, הכל צחוק אחד גדול, חוכא ואיטלולא.

במשנה באבות כתוב: "אל תתאוה לשולחנם של שרים, ששולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם". וכי המשנה באה לנחם אותנו אל מול האחרים? אלא הכוונה שמי שיושב ולומד ובזמן הזה יכול היה להיות רופא גדול, או סוחר גדול, ולזכות למעמד בכיר בציבור ולהרוויח הרבה כספים וכדו', וזה נותן לו תחושה כאילו הוא מקריב משהו בשביל

תורה, אמנם זה הכי חשוב אבל יש כאן כביכול איזה הפסד. על זה אומרת המשנה - "אל תתאוה לשולחנם!" כי זה שלומד צריך לחשוב, אני הוא זה שעושה את העסק הכי טוב בעולם, יותר מכל העשירים ובעלי העמדות. אדרבה זה העסק בכי משתלם, הוא לא מקריב עבור תורה, הוא לא מפסיד כלום, רק כולו רווח בזה ובבא. וזהו "שולחנך גדול משולחנם וכתרך גדול מכתרם". זה לא שבאים לנחם אותנו, אלא זה חלק מהרשימה איך זוכים לתורה, ע"י שיווע ומשריש בליבו את ההבנה הזו, ששולחנו גדול משולחנם! וזה אחד מקניני התורה לזכות ב"כתר תורה", והוא יודע שיש לו כתר ו"כתרך גדול מכתרם". ואם הוא מרגיש שהם יותר ממנו, אז הוא לא יגדל בתורה כראוי. ואדרבה הגישה האמיתית שמי שלא לומד ודבק בתורה, אז ההסתכלות עליו שהוא מוכר את כל העתיד שלו כמו עשיו ב"נזיד עדשים". צריך ללמוד מהפרשה את כל הנקודות האלו.

חיי אמת

נדבר מעט בענייני דיומא: היה ביקור של האדמו"ר מסאטמאר שליט"א, וקבלת פנים מצדנו. ישנם כאלה אפילו בתוכנו, שיש להם ביקורת על זה. הם טוענים זה לא הדרך שלנו, לא כך קבלנו מרבתינו וכו' וכו'. אבל הכל הבל הבלים, כל הגדולים שידענו, שאנו צועדים לאורם, החזון איש, הבריסקער רב, האבי עזרי, הסטייפלער, כולם הלכו כך בדיוק כמו שהם אוחזים, שהמדינה היא הבל הבלים, החילונים הם לא כלל ישראל והמדינה זה לא מדינת

ישראל. גם הם רצו בכל מאודם וקיוו לביטול הישות הצינית, וליבם כאב מכבוד הרשעים כשהיו נצחונות כאלו ואחרים. רק מה מבחינה מעשית, הייתה שאלה מה הדרך הטובה יותר להיאבק במדינה ובגזרותיה. נו.. טוב, בזה הם נקטו שבשבילנו הדרך שהתוו לנו, יותר יעילה.

מרן החזון איש הרי הלך לבקר את ר' עמרם בלוי שהיה מראשי נטורי קרתא שעצרו אותו באיזה הפגנה על השבת, הוא הלך לבקר אותו בבית הסוהר, ואמר כי השבת עצמה יושבת במאסר. אולי סאטמאר אומרים פשוט את האמת, שאנחנו שמתגוררים כאן וזקוקים להם ומפחדים מהם, לא יכולים להגיד את האמת כל הזמן, אבל עלינו לדעת שהם אומרים את האמת והם חיים חיי אמת.

יש לי חתן בן של הגאון רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל, הוא אמר לי שאבא שלו היה אומר כל הזמן שהיהדות הכי מובחרת זה סאטמאר, מנותקים מכל המדינה ומכל החילונים. רבקה אמרה "קצתי בחיי" כשחששה שיהיה קצת קשר. אנחנו לא יכולים לעשות את זה, לא משנה כעת מדוע, אבל מי שעושה את זה, מראה את האמת לכולם, שכל החילוניות והמדינה אין בהם כלום.

אין עם ישראל בלי תורה, אין מציאות של יהודי בלי שמירת תורה ומצוות. כמו שהגמרא אומרת בבבא בתרא: "מיום שגזרה עלינו

מלכות שלא נקיים מצוות, דין הוא שנגזור על עצמנו שלא נישא אשה ולא נלד בנים ונמצא זרעו של אברהם אבינו כלה מאליו". כלומר, לא צריך עם יהודי בעולם אם הוא לא שומר תורה ומצוות. או עם של תורה, או לא כלום. רק מה אומרת הגמרא, שזה "גזירה על הציבור שאינו יכול לעמוד בה".

וכבר אמר הפונביז'ער רב,

שאם לא היה נטורי קרתא בעולם אנחנו היינו צריכים להיות כך. אלא מה אחרי שהם קיימים ואומרים את האמת ועומדים על המשמר, אנחנו יכולים להתנהג אחרת ולעסוק בבניין התורה. אם יש מי שאומר את האמת בעולם, כמה צריך לכבד את זה ולהעריך את זה, אנחנו לא הולכים כך מכל מיני סיבות, אך הם מייצגים את האמונה האמיתית של התורה, שאין ישראל בלי תורה ואין לזה כלל ערך. כך גם היה אומר רבנו הגדול מרן הרב שך, כך גם אמר ברבים בהספד על האדמו"ר רבי יואל מסאטמאר.

מספרים שהיה אחד מרבני המזרחי, שהיה אצל רבי חיים עוזר בוילנא, ואמר לו היכן שאני בא כל הרבנים בעולם מכבדים אותי, גם אתה מכבד אותי, אבל יש אחד שלא מכבד אותי הבריסקער רב, למה הוא לא מכבד אותי? אמר לו רבי חיים עוזר: "אם יש עוד אחד בעולם שאומר את האמת, גם אותו אתה רוצה להשתיק"?

צריך לדעת את זה, שהילדים יידעו את זה, הבנים והבנות, כל מה שהם חושבים שהם מדינת ישראל והם מייצגים את עם ישראל, כל זה צעצועים. הם כולם בכלל "ותבואו ותטמאו את ארצי ואת נחלתי שמתם לתועבה", ה"י. צריך לשנן את זה, ולהיות דבקים במטרה, לא להתפשר ולא לוותר בדרכינו אנו. לא בחוקים ולא בחינוך ולא שום דבר, לא לוותר כלום. ואף לא בחיים, לשמור את האמונה הנכונה. היום קוראים לזה "השקפה", במסילת ישרים לא כתוב את זה כך, אלא "אמונה". כי זה האמונה האמיתית, שכל ישראל זה רק תורה ואין עוד מלבדו.